

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

P 1 4 3 A 1 0 1 1 1

ZIMSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 1

Razčlemba neumetnostnega besedila

Ponedeljek, 2. februar 2015 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

POKLICNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec.

Izpitna pola vsebuje 24 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom in jih vpisujte v izpitno polo v za to predvideni prostor. Pišite skladno s slovničnimi in pravopisnimi pravili, čitljivo, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Pri nalogah izbirnega tipa izberite samo eno rešitev, če v navodilu ni določeno drugače. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 1 prazno.

Barbara Žernva

Deskanje z zmajem oziroma s padalom, znano tudi kot kajtanje (angl. kiteboarding), omogoča atraktivno vožnjo ne le po morju, temveč tudi po snegu, ledu, utrjeni peščeni podlagi ali celo po travniku. Kajtamo lahko v vseh letnih časih.

Ljudje so si že pred leti prizadevali, da bi se z zmajem in s plovnim predmetom podali na vodo. Prvemu je to uspelo Roeslerju z monosmučko in velikim zmajem leta 1993, vendar je bil komercialno neuspešen. Pravi razvoj se je začel v Franciji šele leta 1996, ko so uporabili padalo z napihljivimi cevmi skupaj s prilagojeno desko za jadranje. Takrat se je rodilo kajtanje.

Upravljaljska palica

Trapez

Deskanje s padalom? Športnika na vodi – podobno kot zmajarja zmaj (angl. kite) – vleče padalo ali kajt, ki je s 27 metrov dolgimi vodilnimi vrvicami povezano z upravljaljsko palico in s trapezom. Kajtar z upravljaljsko palico padalo usmeri v veter, ki daje moč (če piha vsaj s 15 vozli), z desko pa se vetru upira, kar proizvaja silo, da se lahko premika pravokotno na veter (levo in desno). Z ustreznim upravljanjem padala in deske lahko kajtar skače v zrak in izvaja atraktivne like.

Kajtanje se je v zadnjem desetletju silovito razvijalo. Industrija je hitro ugotovila, da ima ta šport vedno več ljubiteljev, zato so se strokovnjaki lotili dela. Prve deske za kajtanje so bile prilagojene jadralne deske, ki so

Kajtanje

Fotografija: Regis Mortier

omogočale vožnjo samo v eno smer. Kmalu so jih nadomestile posebne deske za kajtanje, na vodi, ki so bile simetrične, obojesmerne, z jermeni za noge in so, kar je najpomembnejše, imele na obeh koncih po dva smernika. Danes so te deske v športu prevladujoče.

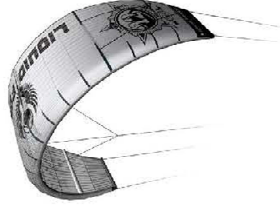
Enak ali še silovitejši razvoj so doživela padala za kajtanje. Prva so se ob padcu v vodo potopila. Skoraj povsem so jih nadomestila padala z napihljivimi cevmi, ki plavajo. Šprva so bila padala povezana z upravljaljsko palico po dveh vodilnih vrvicah, kasneje pa po štirih ali petih. Tak sistem je mnogo varnejši, saj

omogoča takojšnjo spremembo vpadnega kota vetra in s tem moči padala tudi ob morebitni nesreči. K opremi sodita še poseben trapez in seveda čelada. Sodoben komplet opreme omogoča ne samo varnejše, hitrejšo in lažje učenje kajtanja, ampak tudi varnejše izvajanje najzahtevnejših skokov in hitrostnih preizkušenj.

Ob ustreznem strokovnem vodstvu ter v pravih vetrovnih in terenskih razmerah je kajtanje razmeroma enostaven šport. Nauči se ga lahko vsak, ne glede na starost, težo ali siceršnje športno udejstvovanje.

Deska

Padalo

Čelada

P 1 4 3 A 1 0 1 1 1 0 3

Prazna stran

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Dopolnite preglednico s podatki o izhodiščnem besedilu.

Sporočevalka	
Avtor fotografije	
Čas objave	
Revija	

(2 točki)

2. Obkrožite DA, če je trditev v skladu z izhodiščnim besedilom, ali NE, če ni.

Kajtanje se je najprej razvilo na vodi.	DA	NE
Roeseler je bil tržno uspešen.	DA	NE
Upravljavska palica vleče kajtarja.	DA	NE
Prve deske za kajtanje so bile enosmerne.	DA	NE
Kajtanje je možno tudi v brezvetrju.	DA	NE
Tudi skoki v zrak so del kajtanja.	DA	NE

(3 točke)

3. Prečrtajte štiri pripomočke, ki v izhodiščnem besedilu niso omenjeni kot del opreme za kajtanje.

deska, padalo, sončna očala, vodilne vrvice, rokavice, trapez, oprijemljivi copati, rešilni jopič, upravljavska palica, čelada

(1 točka)

4. Kakšna je vloga slikovnega gradiva v besedilu? Odgovorite v povedi.

(2 točki)

5. Zakaj je kajtanje privlačen šport? Odgovorite v povedi/povedih, tako da navedete dve utemeljitvi iz izhodiščnega besedila.

(2 točki)

6. S katerim prevladujočim namenom je bilo napisano izhodiščno besedilo?

Avtorica je napisala besedilo, predvsem da bi

- A bralci izvedeli kaj novega o kajtanju.
- B bralcem povedala svoje mnenje o kajtanju.
- C bralce navdušila za kajtanje.
- Č kajtanje priporočila vsem generacijam bralcev.

(1 točka)

7. Opišite izhodiščno besedilo, tako da podčrtate pravilno možnost ob vsaki poševnici.

Izhodiščno besedilo je
 publicistično/praktičnosporazumevalno,
 enogovorno/dvogovorno,
 zasebno/javno,
 prevladujoče subjektivno/prevladujoče objektivno.

(2 točki)

8. Kako si sledijo podteme v izhodiščnem besedilu? Na črtice napišite številke od 1 do 3.

- _____ Opis kajtanja
- _____ Razvoj opreme
- _____ Prvi poskusi kajtanja

(1 točka)

9. Poimenujte besedilno vrsto, ki ji pripada izhodiščno besedilo, tako da obkrožite črko pred pravilnim odgovorom.

Izhodiščno besedilo je

- A predstavitev kajtanja.
- B reklama za kajtanje.
- C reportaža o kajtanju.
- Č poročilo o učenju kajtanja.

(1 točka)

10. Na podlagi izhodiščnega besedila v povedi razložite, kaj je kajtanje. Pri razlagi uporabite nadpomenko in opis.

(3 točke)

11. Dopolnite poved, tako da napišete, iz katerega jezika izvira beseda *kajt*, in ji pripišete domačo sopomenko. Nato jo umestite v ustrezno skupino prevzetih besed, tako da obkrožite črko pred pravilnim odgovorom.

11.1. Beseda *kajt* izvira iz _____ jezika, domača sopomenka zanjo pa je

_____.

(1)

11.2. *Kajt* je

- A sposojenka.
- B tujka.
- C citatna beseda.

(1)
(2 točki)

12. Prevzete besede iz izhodiščnega besedila povežite z ustreznimi domačimi sopomenkami, tako da na črtice napišete ustrezne številke.

_____ teren	1	someren
_____ atraktiven	2	zemljišče
_____ simetričen	3	enakomeren
	4	lep
	5	privlačen

(2 točki)

13. Rešite nalogi o prevzetih besedah.

13.1. Dopolnite poved, tako da napišete, v katerem jezikovnem priročniku lahko preverimo zapis prevzetih besed in v katerem njihov izvor.

Pravilen zapis prevzete besede preverimo v _____,

izvor besede pa v _____.

(2)

13.2. Zakaj besede *kajtanje* ni v Slovarju slovenskega knjižnega jezika?

- A Ker je slengizem.
- B Ker je neologizem.
- C Ker je arhaizem.

(1)
(3 točke)

14. Preberite slovarski sestavek in rešite naloge.

zmáj in zmàj zmája m (ā; à á) **1.** v pravljicah *hudobna krilata žival z eno ali več glavami, levjimi kremplji in kačjim repom, ki navadno bruha ogenj*: zmaj čuva grad; odsekati zmaju glavo; pastir je premagal zmaja; strašen, velik zmaj; rjove kot zmaj / dvoglavi zmaj **2.** *kip ali podoba, ki predstavlja tako žival*: na mostni ograji so zmaji; slika svetega Jurija z zmajem **3.** *igrača iz lesenega okvira, na katerega je napet papir, za spuščanje po zraku*: zmaj dobro leti; delati, spuščati zmaje; igrati se z zmajem; pisan, velik zmaj / papirnati zmaj **4.** ekspr. *človek, zlasti ženska, ki silovito napada, navadno z besedami*: njegova žena je zmaj; kako si se mogel poročiti s tem zmajem / kdaj bo stari zmaj sklical sestanek šef **5.** ekspr. *neugnan, zelo živahen otrok*: naš mali zmaj je šel spat; kdo bo krotil tega zmaja **6.** šport. *naprava s krili za letenje, spuščanje po zraku, navadno s hriba v dolino*: nad mestom kroži zmaj; leteti z zmajem / letalni zmaj • ekspr. *stanovanjska stiska je stoglavi zmaj zelo huda, neprijetna stvar*; publ. njihova vojska je papirnat zmaj *nestvarna, navidezna nevarnost*; knjiž. *peklenski zmaj hudič* ♦ obl. ljubljanski zmaj *najvišje priznanje na jugoslovanskem sejmu mode v Ljubljani*; zool. *leteči zmaj kuščar, ki živi v jugovzhodni Aziji, Indiji in Avstraliji in ima med sprednjimi in zadnjimi nogami kožno gubo za letenje, Draco volans*; morski zmaji *majhne morske ribe s strupenimi žlezami ob bodicah prve hrbtne plavuti, Trachinidae*

- 14.1. V katerem slovarskem pomenu je v izhodiščnem besedilu uporabljena beseda *zmaj*?
Napišite številko pomenke razlage.

- 14.2. Čustveno zaznamovani besedni zvezi *naš mali zmaj* pripišite slogovno nezaznamovano besedno zvezo iz slovarskega sestavka. (1)

Čustveno zaznamovana besedna zveza	Slogovno nezaznamovana besedna zveza
<i>naš mali zmaj</i>	

(1)

- 14.3. Podčrtajte pravičen odgovor ob poševnici.

Besedna zveza *stoglavi zmaj* je zapisana v frazeološkem gnezdu/terminološkem gnezdu.

(1)
(3 točke)

15. Napišite samostalnik, pridevnik in glagol, ki spadajo v isto besedno družino kot samostalnik *padalo*.

	Samostalnik	Pridevnik	Glagol
<i>padalo</i>			

(2 točki)

16. Iz skladijskih podstav tvorite novi besedi in poimenujte besedno vrsto ali podvrsto, v katero spadata.

Skladijska podstava	Tvorjenka
tak, ki ga lahko napihnemo	
tak, ki vodi	

Besedna vrsta ali podvrsta: _____

(3 točke)

17. Dopolnite besedilo, tako da besede v oklepajih postavite v pravilno obliko.

V zadnjem desetletju se je kajtanje _____ (ljudje) zelo prikupilo. O _____ (to) lahko beremo v besedilu iz revije Gea. Samostojno učenje tega športa je lahko nevarno, saj se pri _____ (on) razvije velika hitrost. Strokovnjaki ne priporočajo _____ (voznja) s kajtom brez ustreznih izkušenj. Izkušeni športniki svetujejo _____ (vsi), ki jih to zanima, da se udeležijo začetnega in nadaljevalnega tečaja.

(2 točki)

18. Iz povedi izpišite osebek in predmet.

Kmalu so jih nadomestile posebne deske za kajtanje na vodi.

Osebek: _____

Predmet: _____

(2 točki)

19. V preglednici s križcem označite zgradbo posamezne izpisane povedi.

	Enostavčna poved	Priredno zložena poved	Podredno zložena poved
<i>Ljudje so si že pred leti prizadevali, da bi se z zmajem in s plovnim predmetom podali na vodo.</i>			
<i>Ob ustreznem strokovnem vodstvu ter v pravih vetrovnih in terenskih razmerah je kajtanje razmeroma enostaven šport.</i>			
<i>Z ustreznim upravljanjem padala in deske lahko kajtar skače v zrak in izvaja atraktivne like.</i>			

(2 točki)

20. Enostavčni povedi povežite v podredje z dopustnim odvisnikom in v protivno priredje.

Kajtanje je lahko nevarno. Ta šport ima vedno več privržencev.

Podredje z dopustnim odvisnikom:

Protivno priredje:

(3 točke)

21. Iz povedi izpišite besedno zvezo, na katero se nanaša veznik *ki*.

Prvi zmaji za kajtanje so bili padala na zračne blazine, ki so se ob padcu potopila.

Besedna zveza: _____

(1 točka)

22. Kateri glas je zapisan s podčrtano črko? Ob vsaki besedi obkrožite pravilen odgovor.

trapez [s] [z]

neuspešen [e] [e]

skokoy [v] [u]

(2 točki)

23. Odpravite pravopisne napake. Na začetku vsake vrstice je zapisano število napak v njej.

- 3 27 meterske vodilne vrvice povezujejo padalo s upravljavsko palico. Če kajtar ustrezno
- 2 opravlja padalo, lahko skače v zrak in izvaja atraktivne like. Z sodobnim kompletom
- 1 opreme je tudi zahtevnim športnikom omogočena drzna hitrostna preiskušnja.

(3 točke)

24. Napišite **poročilo**.

Predstavljajte si, da ste Tina/Tin Pisec, član/-ica novinarskega krožka na vaši šoli, in da ste si ogledali državno tekmovanje v kajtanju. Za šolski časopis napišite poročilo in vanj vključite kakšno posebno zanimivost s tekmovanja. Pomagajte si s priloženim vabilom, manjkajoče podatke pa si izmislite sami. Vaše besedilo naj obsega najmanj 100 besed. Pišite na naslednjo stran.

Kajtarska zveza Slovenije

organizira

SLOVENSKO DRŽAVNO PRVENSTVO V KAJTANJU

KDAJ: 8.–12. 7. 2010

KJE: Marina Izola

KDO: polnoletni tekmovalci s slovenskim državljanstvom

DISCIPLINE: prosti slog (8. in 9. 7.), skoki (10. 7.), dirka (11. in 12. 7.)

NAGRADE: trije dnevi kajtanja na grških otokih, padalo, čelada

ZMAGOVALEC: dobitnik najvišjega števila točk iz vseh disciplin

RAZGLASITEV REZULTATOV: 12. 7. 2010 ob 18. uri

(12 točk)

P 1 4 3 A 1 0 1 1 1 1 2